

Gnist innsiktsnotat

Under utvikling!

1/978 Ål — Hallingdal
Foto: Ål. Udatert

Strand
Lokalt Byrå

Om innsiktsarbeidet

Dette dokumentet oppsummerer innsiktsarbeidet som er gjort til og med november 2025 i Ål kommunes Gnist-prosjekt.

Gnist er et nasjonalt innovasjonsprogram for kommuner som vil jobbe på nye måter med lokalsamfunnsutvikling, i regi Design og Arkitektur Norge (DOGA). Sentralt i Gnist ligger fokus på kartlegging av behov (innsikt) og utforskning av ulike muligheter før en forplikter seg til en endelig løsning på utfordringen.

Ål sitt Gnist-prosjekt handler om å løse opp i en fastløst diskusjon om utvikling av sentrum, og finne sammen om en felles retning for Ål kommune, næringslivet, frivillighet og kulturlivet.

Høstens arbeid har handlet om å få en grunnleggende forståelse for de fysiske kvalitetene ved Sundre, lokalsamfunnet Ål og Ål kommune som organisasjon. Dette er viktig å ha på plass før vi går i gang med en ordentlig og bred medvirkningsprosess hvor mange vil få bidra til å forme resultatet.

Om vi skal klare å blåse liv i en diskusjon mange opplever som «ferdig snakka», må vi først identifisere nye og interessante spørsmål og perspektiver på sentrum. Disse skal vi fortsette å diskutere og utforske sammen med Ålingene over nyttår.

Gnist innsiktsnotat → Innledning

Innsiktsaktiviteter så langt

28. og 29. august: Oppstartsamling

- Kunnskapsoverføring mellom Ål kommune og eksternt team

17. og 18. september: Første tur til Ål

- Egen befaring ledet av ekstern arkitekt
- Sundrevandring med Thor Warberg, Ole Johs. Brye, Ål Utvikling og råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne
- Samtale med Ål Utvikling
- Samtale med ny ordfører
- Samtale med kultursjef
- Samtale med Ålingen
- Samtale med jenter før dansetime
- Samtale med Tanken Arena
- Samtale med Ål Hyttetervice
- Samtaler med Martin Gaze og Vegard Ødegaard

25. september

- Samtaler med arbeidstakere som parkerer i sentrum

10. oktober

- Dronefilm av parkering i sentrum

16. oktober: Andre tur til Ål

- Samtale med rådmann
- Samtaler med kommunalsjefer for Helse og omsorg, og Drift og utvikling
- Sundrevandring med styret i Ål Frivilligsentral
- Samtale med kafégjengen fra Torpo på TID Kafé
- Gruppearbeid med kommunestyret i Ål
- Åpen Sundrequiz på Tanken Arena

Planlagt 2. desember: Tredje tur til Ål

- Dialog med rådmannsteam
- Åpent frokostmøte og dialog med Ål Næringsforening
- Orientering i sektorutvalg
- Dialog med sentrale grunneiere i sentrum
- Orientering og dialog med avdelingsledere i Ål kommune
- Samtale med Rådmann
- Besøk på ungdomsklubben

Disse har vi ikke involvert (enda!)

- Sundre Vel
- Eldrerådet
- Ungdomsrådet
- Alle handlesdrivende i sentrum
- Alle interesserte innbyggere i Ål kommune
- Alle interesserte ansatte i Ål kommune
- Relaterte prosjekter og satsinger i Ål kommune
- Kultur, musikk og frivillig sektor i Ål
- Bilmiljøet i Ål

- Andre?

Lokalt Byrå

Hva skaper et levende sentrum?

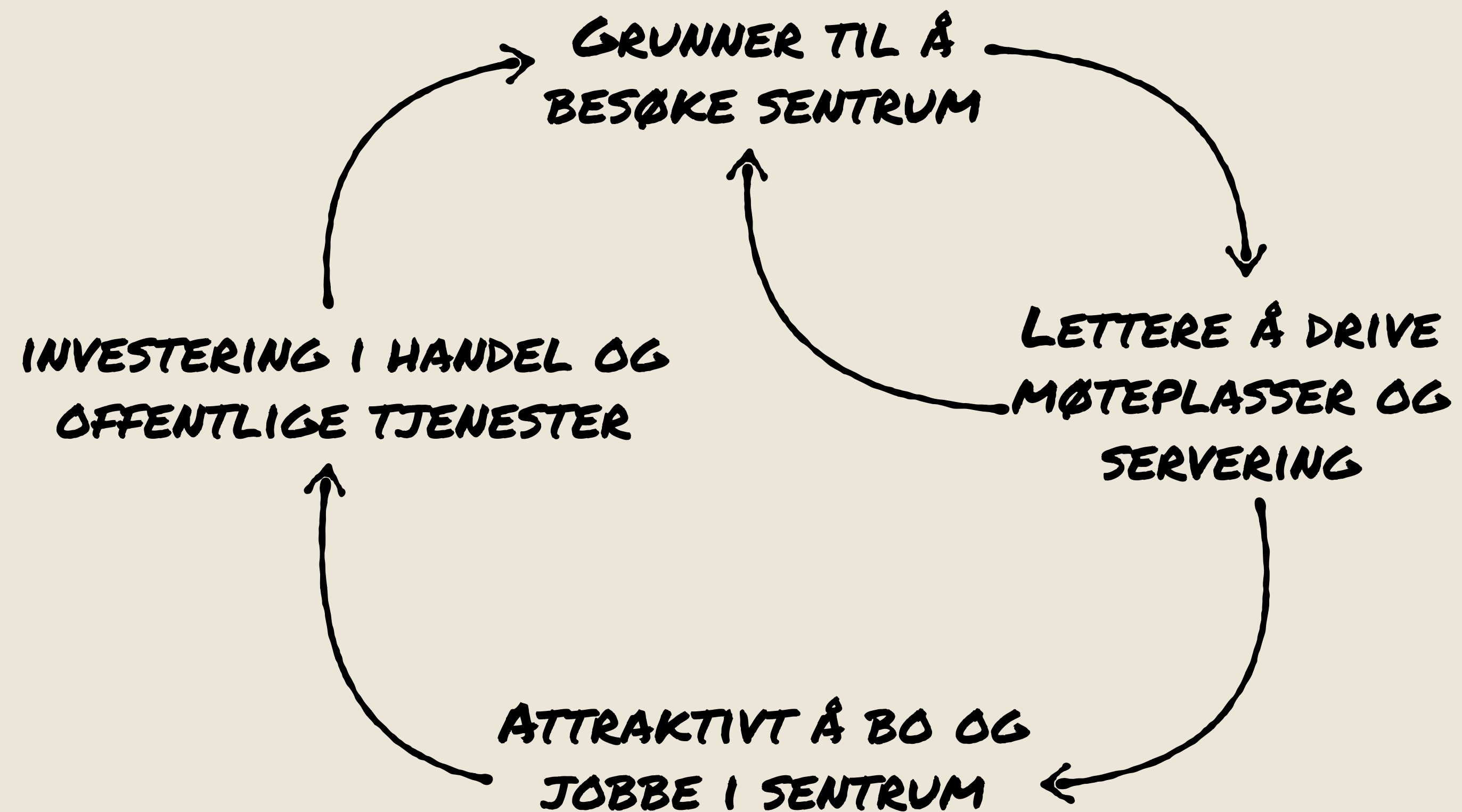
De siste 70 årene med norsk stedsutvikling har vært preget av modernistisk planlegging som setter bilen i sentrum. Utvikling av handelsområder, «big box-konsepter» og kjøpesenterbygging utenfor sentrum og konkurranse mellom kommuner muliggjort av bilbasert ferdsel har satt sentrum i både bygder og byer under press.

I dag er det den danske arkitekten Jan Gehl som er mest kjent for arbeidet med å rette opp i modernismens feilgrep. Hans filosofi setter menneskene og «livet mellom husene» i sentrum for livskraftig stedsutvikling.

I Kommuneplanens samfunnsdel 2015-2027 står det at Ål skal: “utvikle Sundre som eit tilgjengeleg, trygt og triveleg sentrum, med grønne lunger, nærfriluftsliv og trivelege møteplassar”.

En sentral del av sentrumslivet er miksen mellom tjenestetilbud, detaljhandel, servering, kontorer, boliger og kommersielle og offentlige møteplasser. Vi kan tenke på dette som et samlet sett med «grunner til å oppsøke sentrum». Å dyrke de historiske elementene i eksisterende bebyggelse skaper identitet, særpreg og tilhørighet.

Offentlige og private tjenester pluss detaljhandel er besøksintensivt og bidrar til at det er mulig å drive caféer og restauranter, som igjen gjør det attraktivt å investere i kontorarbeidsplasser og boliger.



I et levende sentrum henger alt sammen med alt, og ingen enkeltaktør kan styre helheten. Derfor må private, offentlige og frivillige aktører jobbe sammen for å få til positiv utvikling på Sundre.

Oversikt og innholdsfortegnelse

Del 1: Sundre som sted

1. Et sentrum med stort potensiale!
2. Sentrumsutvikling kan like mye være å styrke forbindelsene som tyngdepunktene
3. Parkeringsutfordringen handler ikke om antall, men om bruken
4. ... men sentrumsutvikling handler om mer enn å diskutere parkering
5. Sundre – En italiensk alpelandsby på halling?

Del 2: Ål som lokalsamfunn

6. Sundre for familier – fastboende og tilreisende
7. Aldersvennlig samfunn er mer enn helse og universell utforming!
8. Sundre for ungdom?
9. Sentrumstilbud i endring
10. Fra kulturhistorie til kulturfremtid?
11. Mange er klare for å gjøre noe med sentrum – venter bare på den utløsende faktoren

Del 3: Ål kommune som organisasjon

12. Utvikling på tvers av sektorer er bra for innbyggere og kommuneøkonomien
13. Helse- og kulturkommunen Ål – også som reell sentrumsaktør?
14. Mulige åpningstrekk fra Ål kommune
15. Bedre struktur, kultur og organisering for å finne løsninger på tvers

Del 1: Sundre som sted

Under utvikling!

1/978

Ål — Hallingdal

Foto: Ål. Udatert

Strand
Lokalt Byrå

Et sentrum med stort potensiale!

Den første opplevelsen vår av Sundre styres mye av det trafikale. Det er mye asfalt og mye parkering. Som besøkende opplever vi at det er lett å kjøre, lett å parkere og relativt greit å orientere seg med bil. Mye av bebyggelsen og situasjoner i Sundre er orientert mot bilen og bilen som transportmiddel. Det er et sted vi opplever som lett å komme til, og dermed også lett å komme seg ut og videre fra.

Men når vi stopper opp og studerer Sundre, opplever vi sentrum som godt innrammet med gode dimensjoner på gaterom, fine steder å vandre gjennom og en god blanding av plasser og gater. Bebyggelsen har et helhetlig uttrykk, og vi opplever at vi har kommet til et særegent sted. Gatene følger i stor grad høyde-nivåene og små passasjer forbinder de horisontale gateløpene. Spesielt uterom og plassene rundt og mellom Tid, Kulturhuset og kjøpesenteret er svært gode og spennende bygd, men har en del å gå på når det kommer til liv og aktivitet i hverdagen.

Ja, Sundre kan definitivt bli et mer trivelig og aktivt sentrum, men har allerede mange fine kvaliteter å bygge videre på! Det handler nok mer om å fylle på med aktivitet og folk.

Gnist innsiktsnotat → Sundre som sted



Sentrumsutvikling kan like mye være å styrke forbindelsene som tyngdepunktene

Utviklingen av Sundre har skjedd i epoker, fra det gamle torget, til Myren og nå sist nede ved riksveien. Ulike generasjoner har ulike assosiasjoner til de tre områdene, og den nylige diskusjonen om flytting av Vinmonopolet peker på at mange ønsker å prioritere ett av dem. Kan det være at i diskusjonen av hvor tyngdepunktet for sentrum skal være, så har en oversett minst like viktige perspektiv?

Ser vi hele Sundre som en helhet, har de tre delene i dag ulik funksjon og roller. Sundrevegen har nisje- og detaljhandel med større salg i perioder eller på nett, og ender i plassen ved Familiens hus og Sundrehallen. Myren har forretninger med flere hverdagslige varer og tjenester og ender i et flott åpent offentlig rom omgitt av Kulturhuset, kafé Tid og uteservering. Nederst ved riksveien ligger mer bilorientert storhandel, men det tar heller ikke mer en fem minutter å gå opp til Myren.

Selv om de tre delene av Sundre ligger tett på og egentlig kan spille fint sammen som en helhet, opplever vi at forbindelsene mellom dem er lite utviklet. Det er lite som innbyr til å ta beina fatt. Ruta fra Kiwi og Spar opp mot Myren er dimensjonert for bil, og som gående føler en seg eksponert på åpne og slette fortau. Det er dessuten få visuelle elementer som fanger nysgjerrigheten for å trekke oppover annet enn store reklameskilt. Passasjene mellom Myren og Sundrevegen ligger som små konfekter å prøve ut for å ferdes mellom nivåene, men er i dag litt skjulte, lette å overse og med potensiale for å bli enda triveligere og innbydende.

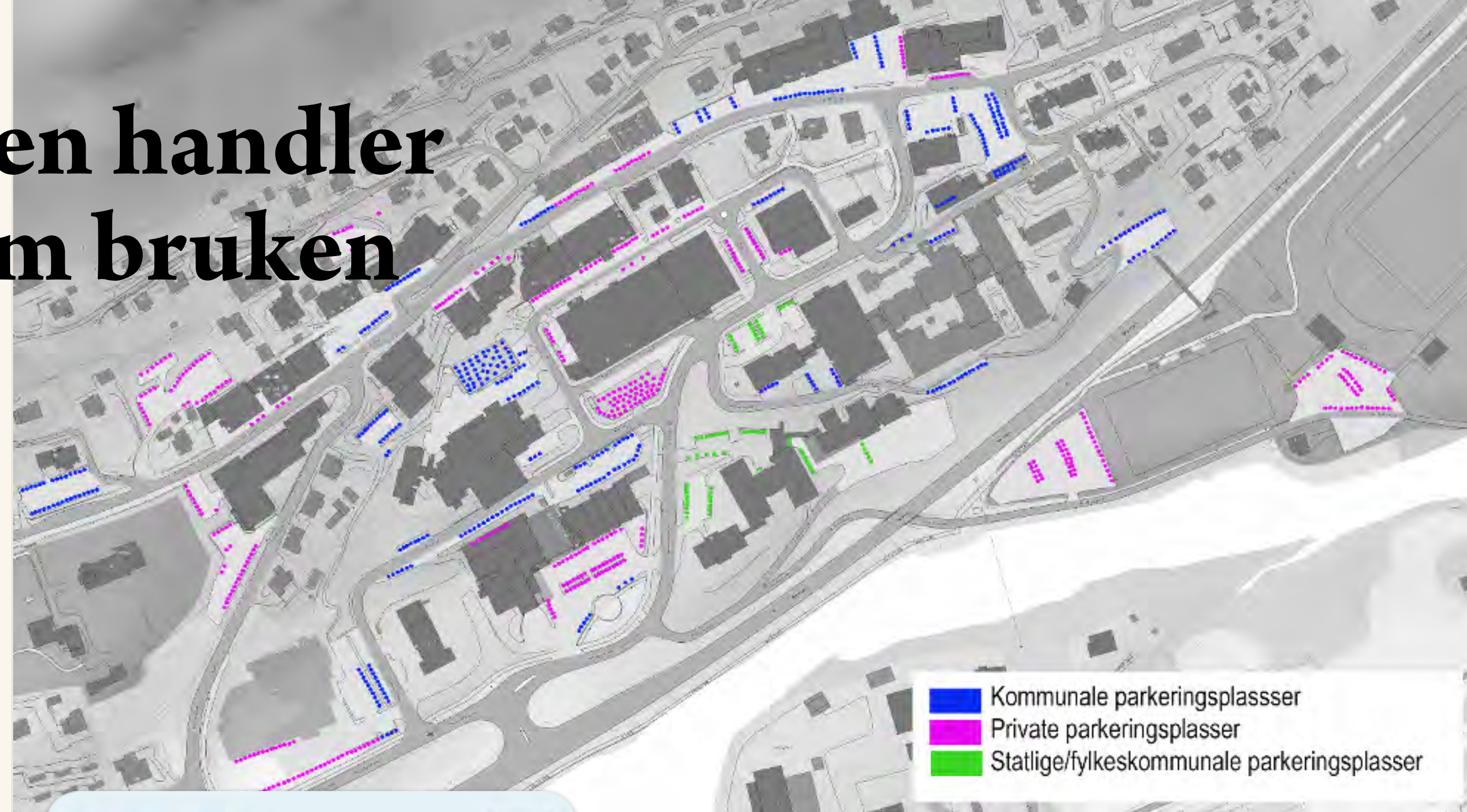


Parkeringsutfordringen handler ikke om antall, men om bruken

Ål kommune har hatt en egen liten arbeidsgruppe til å kartlegge antall parkeringsplasser på Sundre, når de brukes og av hvem. Analysen viser at det er et stort antall parkeringsplasser i sentrum og i randsonen av Sundre, minst 404 kommunale parkeringsplasser og 462 private. Mange av de mest sentrale parkeringsplassene nær publikumsretta tjenester (handel og offentlige tjenester) blir «låst» hele dagen av ansatte med arbeidsplasser i sentrum som parkerer i god tid før offentlig åpningstider. Samtidig står mange parkeringsplasser i gåavstand rundt Sundre tomme. I dag er disse plassene litt bortgjemte og vanskelig å oppdage.

Noen få samtaler med offentlig ansatte som parkerer sentralt i sentrum gjennom arbeidshverdagen viser at så lenge det ikke finnes noen tydelig plan for hvordan arbeidstakere i sentrum skal parkere velger en gjerne det som er raskt, enkelt og nært der en jobber. Å jobbe bevisst med hvordan arbeidstakere parkerer, og å flytte flere av dem til parkeringsplasser i litt lengre gangavstand kan være en nøkkel til å nøste opp i parkeringsflokken. Ikke minst viser Helsedirektoratets kalkulator for samfunnsgevinster av økt fysisk aktivitet at bare noen få minutter ekstra gange hver dag kan ha en betydelig effekt på samfunnets helseutgifter i det lange løp.

Gnist innsiktsnotat → Sundre som sted



Når vi bruker tall på hvor mange ansatte det er i kommunen, og hvilke alder de har i helsedirektoratets kalkulator får vi cirka tall på hva effekten av å parkere litt lengre unna arbeidsplassen i hverdagen kan bety. Her er to eksempler:

Hvis 22 stykk over 50 år går 5-10 minutter mer hver vei til og fra jobb, kan det gi en samfunnsgevinst på 1,44 millioner over 5 år, og 2,88 millioner over 10 år. Det er penger vi sparer på helseutgifter.

Om 53 stykk over 50 år går 5-10 minutter mer hver vei til og fra jobb, kan det gi en samfunnsgevinst på 3,36 millioner over 5 år, og 6,72 millioner over 10 år.

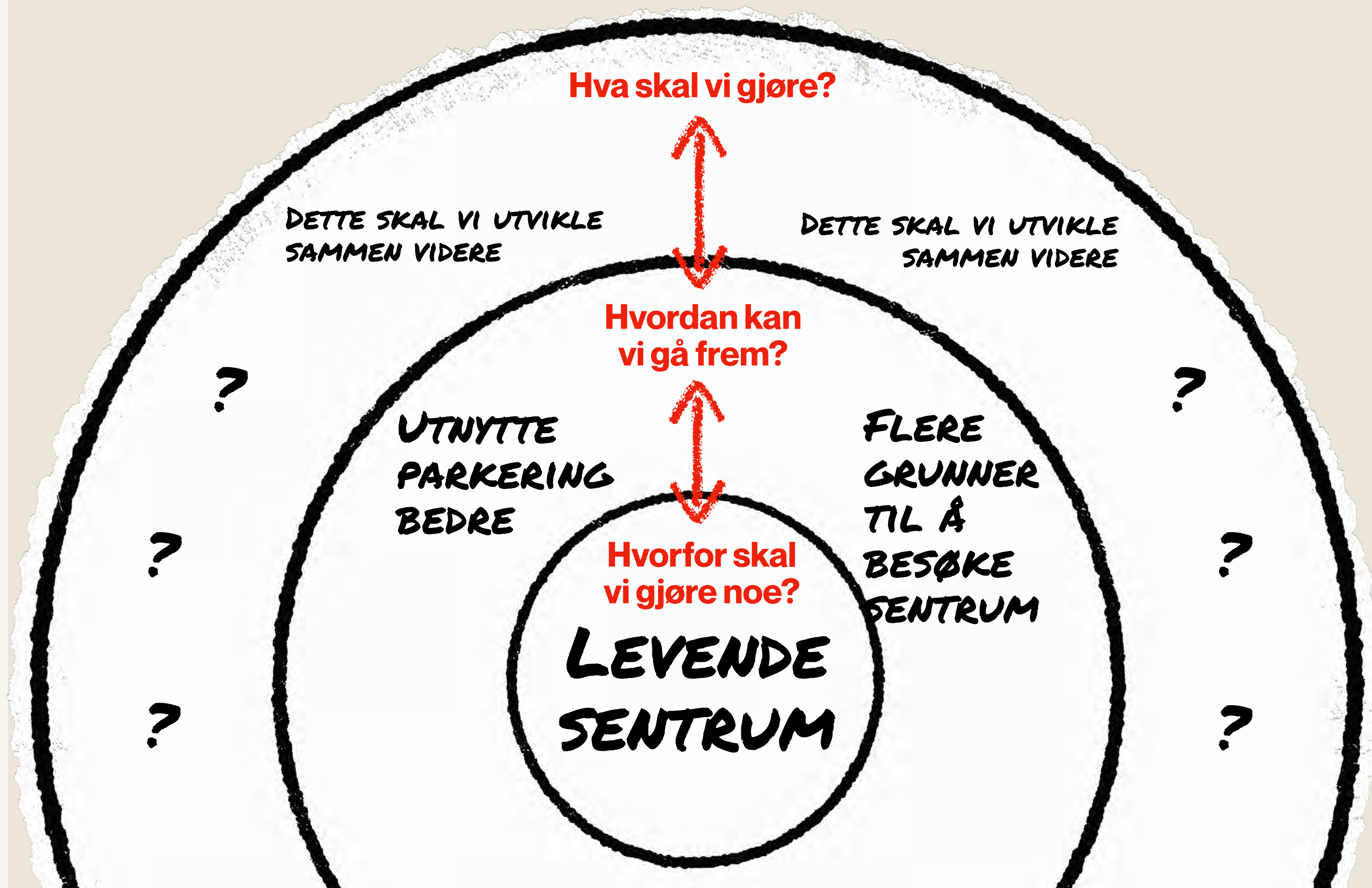
Lokalt Byrå

... men sentrumsutvikling handler om mer enn å diskutere parkering

Å endre parkeringsmønster skaper ikke i seg selv mer liv i et sentrum. Det handler om å skape grunner til å være i sentrum, som handel, men ikke minst kulturopplevelser, offentlige tjenester, fritidsaktiviteter, lek og fornøyelse og trivelige steder å være sammen med andre i ulike aldre.

Samtidig hører vi at mange føler på at de ikke vil diskutere disse sidene ved Sundre før det ligger klar en ordentlig plan for hvordan å sikre gode parkering. Heldigvis viser studiene av parkeringskapasiteten i sentrum at det er flere muligheter for hvordan å få mer bruk av litt færre parkeringsplasser innerst ved Myren. Men vi må heller ikke glemme å utvikle større visjoner for aktivitet og bruk av sentrum parallelt med å jobbe med parkeringsmønsterene.

Et viktig poeng fra faget endringsledelse er at en er langt mindre mottakelig for å få vanene sine endret, f.eks. hvor en parkerer, om en ikke har et tydelig bilde på hvorfor endringen skjer. Dette observerte vi i praksis under de få samtalene med arbeidstakere som parkerer i sentrum. Her var temaet bare parkeringsvalg uten konteksten rundt det å skape et mer livlig sentrum. Derfor møtte alle forsiktige forslag om å endre på hvor en parkerer fort en negativ innstilling.



Sundre – En italiensk alpelandsby på halling?

Etter første dag i Sundre omtalte den eksterne arkitekten i Gnist-teamet Sundre som «en ekte italiensk alpelandsby». Stedet ligger flott til i fjellsiden, med en særegen og harmonisk arkitektur, og sjarmerende små gateløp og uterom. Ikke minst har stedet en levende folkekultur med landbruk, musikk og husflid.

Faktisk kommer Sundre enda litt bedre ut av sammenligningen fordi til forskjell fra i Italia, parkerer folk i Sundre i hvert fall innenfor parkeringsplassene og ikke oppå alle mulige fortau. Ikke minst har Sundre en kommuneorganisasjon med gode offentlige tjenester, lokaldemokrati og forvaltning, og heldigvis ingen italiensk mafia.

Om vi prøver å se litt nytt på Sundre med denne sammenligningen, hvilke kvaliteter kan vi løfte med Sundre for å skape et sentrum fastboende og tilreisende i og rundt Ål ønsker å bruke og være i? Hvor er piazzaen? Hvor er parken? Hvor er de trivelige og uformelle møteplassene? Hvor er den hverdagslige kulturen langs gatene?



Del 2: Ål som lokalsamfunn

Under utvikling!

1/978

Ål — Hallingdal

Foto: Ål. Udatert

Strand
Lokalt Byrå

Sundre for familier – fastboende og tilreisende

Ål er et sted mange flytter til med familie og barn. Det kan være familier som ønsker seg ut av storbyen eller ønsker litt mer ro etter å ha bodd andre steder. Dette kommer til uttrykk gjennom alle de organiserte fritidstilbudene rettet mot barn og kommunens nylige investering i lekeområdet rundt skolen.

Barnefamilier er derfor en viktig gruppe å tenke på når man skal utvikle flere grunner til å oppsøke sentrum. Lekeplassen i Gol viser at å satse på et familievennlig sentrum er både bra for fastboende og tilreisende, og skaper et større kundegrunnlag for handel og servering. Vi har pratet med foreldre i Ål som forteller at de gjerne drar til Gol, først og fremst for å være et par timer på den fine lekeplassen. Og når de først er der en stund, så går de gjerne innom en kafé eller butikk.

Å skape flere aktivitetstilbud for barnefamilier i sentrum kan dessuten nå både fastboende, hytteboende og forbireisende familier. Tilbud som er gode for familier, har også verdi for andre innbyggere.

Sentrum skal heller ikke bare være til for de som bor på Sundre, men også bygdene rundt. Å jobbe med å gi «tilreisende i egen kommune» flere grunner til å oppsøke sentrum kan også treffe tilreisende fra andre steder.



Aldersvennlig samfunn er mer enn helse og universell utforming!

Som alle andre kommuner må Ål planlegge for at befolkningen blir eldre. En må sikre nok omsorg og pleie, og at flest mulig kan leve og bo selvstendig hele livet.

Samtidig var det viktigste styret i Ål frivilligsentral ønsket å poengtere ovenfor Gnist-prosjektet at et mer aldersvennlig Ål må handle om mer enn helsetilbud og universell utforming av gater og bygg. Det handler også om trivelige, morsomme, sosiale aktiviteter å fylle hverdagen med sammen med andre i ulike aldre. Ingen liker å bli stuet vekk, og alle vil gjøre noe meningsfylt.

Dette støttes av forskningsmiljøet rundt «Sunn Aldring» på Høgskolen på Vestlandet. De mener at vi må utfordre hvordan vi tenker om fremtidens eldre. De vil være friskere og mer aktive enn før. Fremtidens eldre vil være en langt mer variert gruppe, hvor det eneste til felles er at de har god tid. De vil ha flere interesser og ønsker om ulike fritidstilbud. Kanskje vil de også være mer kjøpesterke brukere av et sentrum en travle barnefamilier i tidsklemma? Hvordan kan de eldre Ålingene være en viktig gruppe i fremtidens levende sentrum?



Sundre for ungdom?

I en prat med en jentegjeng før dansetime i kulturskolen hørte vi at de har mange fritidsaktiviteter, ofte flere på samme kveld. Det er positivt, men samtidig setter jentene pris på tiden de henger sammen før dans fordi de kan styre på selv og bare henge. På spørsmål om hvilke andre steder på Sundre de liker å møtes og henge, peker de på matbutikken men det er i grunnen det. Det lille lekeområdet foran kulturhuset forteller de at de fort går lei av.

Ungdomsklubben som tidligere var på kulturhuset måtte stenges på grunn av branntekniske krav. Bruk av kulturhuset som hengested er også begrenset etter hververk, bråk og forstyrrelser. Nå er det ungdomsklubb på Sundrehall to dager i uka etter avtale om bruk av lokalet som går ut til nyttår. Etter det er det usikkert hva som skjer.

Medvirkning med ungdomsskoleelever viser at de er opptatt av hvordan sentrum ser ut og oppleves. I tillegg har vi observert hvordan barn og unge utgjør en stor andel av dagens gående og syklende gjennom Sundre, men uten at de egentlig stopper opp og bruker sentrum.

Er det mulig å nytt og/eller større rundt møtesteder og uorganiserte tilbud rettet mot ungdom sine behov for å skape er mer levende og trivelig sentrum?



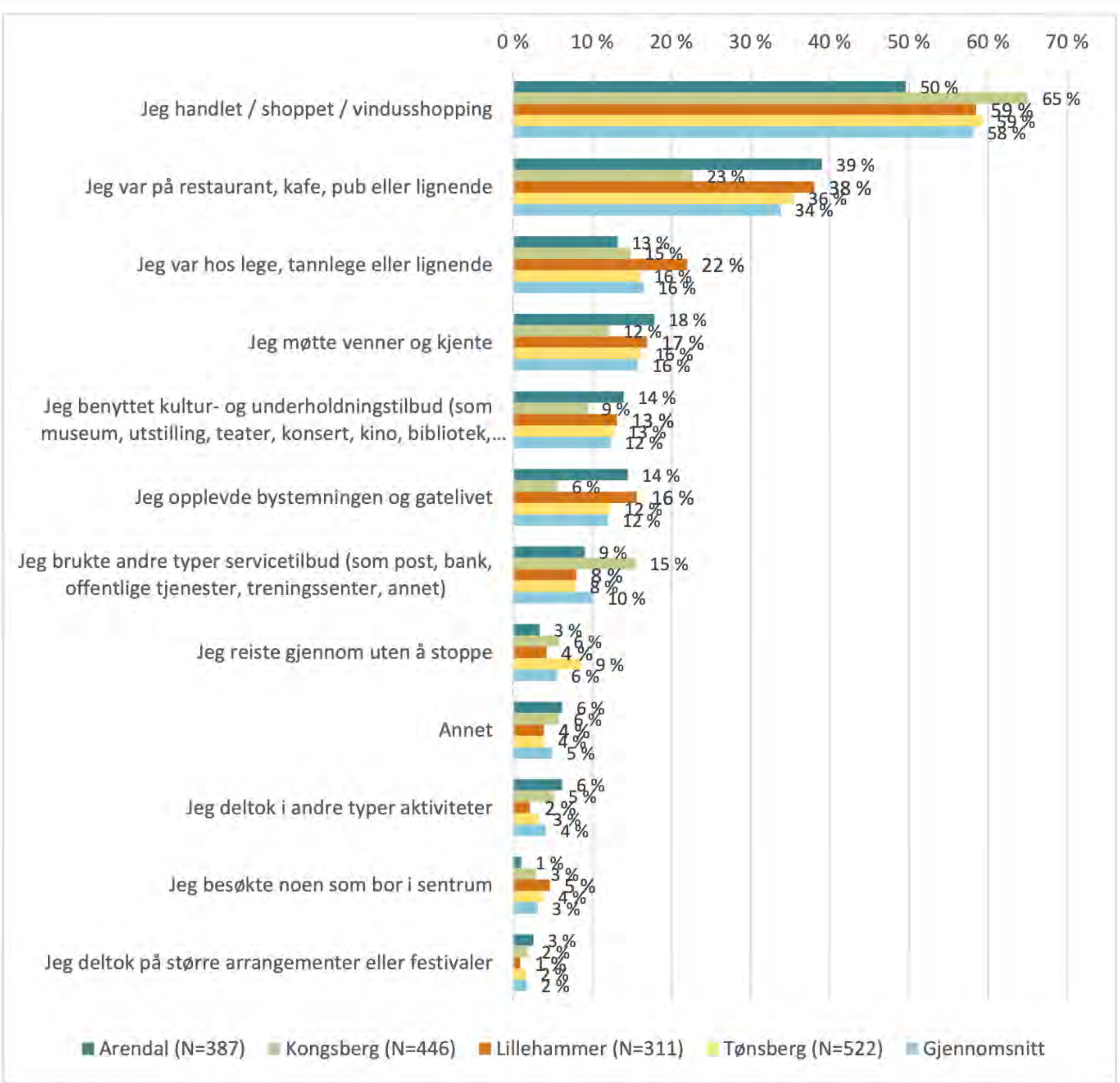
Sentrumstilbud i endring

Handel og næring er hva som historisk har drevet frem utvikling av tettbygde sentrum, og er fortsatt en viktig grunn til å besøke og bruke et sentrum i dag. Men å drive butikk i dag er ikke det samme som for 50 år siden. Netthandel gir forbrukerne langt flere forhandlere å velge fra, og bilen gjør at den hverdagslige handelen gjerne legges til der et er raskt å komme til og raskt å komme bort ifra.

For handelen er det blitt viktigere å konkurrere på service, kunnskap, veiledning, opplevelse og å kunne få tak i varer raskt og ferkst. Det kan for eksempel være dybdekunnskap om musikk- og fotoutstyr eller det å få ei skrøne eller to på kjøpet. Det kan være å prøve ut, måle og få tilpasset en stor investering i ny bunad. Dette kommer også frem i hvor opptatt Ålingen er av at nye forretninger på senteret må drives av «rette type person». Tjenestesektoren er dessuten tilstede på Sundre, hvor en får hjelp av en fagkompetent og trivelig person, som frisør, veterinær eller tannpleie.

Men netthandel gir også sentrumshandelen flere ben å stå på. Rimelige lokaler gjør at en kan konkurrere på pris med andre nettbutikker. Bilder av et fysisk lokale øker dessuten troverdigheten hos nye kunder på nett sammenlignet med ukjente nettbutikker med rimelige varelagre i Sverige eller Kina.

Men det er vanskelig å utvikle sentrum på og med handel alene. En trenger flere behov og grunner til å være i sentrum som kan spille sammen, som kultur, offentlige tjenester, fysisk aktivitet og muligheten for sosialt samvær.



Figur 3.6: Svarfordeling på spørsmålet 'Hva gjorde du sist gang du var i sentrum, utenom jobb, jobbmøter eller studier?'. Respondentene kunne velge alle relevante alternativer.

Fra kulturhistorie til kulturfremtid?

Gamle torget som sjekkested, Hellbillies sin spede begynnelse i et lydstudio på Sundre, Toradertrioen, uteliv på Kinaen, ungdomsklubb på Doktor'n, Nesch, historien bak lyset i Sundreberget, produksjon og innspillinger på Sprang scene, Flatåkers pensjonat, Tigeren mellom Beijing og Håp ...

Det er mange som mimrer tilbake til svunne tider og gode historier på Sundre. Det ligger mye spennende og sjarmerende lokalhistorie i bygg og uterom i sentrum, men mye av det er usynlig for de som ikke kjenner det fra før. Dette er kvaliteter og ressurser som er med på å gjøre Ål unik, særegen og interessant for de som bor der fast og oss andre som kommer på besøk.

Ål er stolt over å kalle seg en kulturkommune preget av et stort antall kulturarrangementer og flotte kulturbygg. Kan kulturlivet og kulturhistorien brukes som elementer også i resten av sentrum, for eksempel en musikalsk lekeplass unik for Ål, et utemuseum for kultur- og musikkhistorie gjennom hele Sundre, og ikke minst mer samspill og drahjelp mellom sentrumsnæring, kulturliv og frivillighet?



Mange er klare for å gjøre noe med sentrum – venter bare på den utløsende faktoren

Noe av det vi har blitt mest overrasket over er hvor positive folk er til å se nytt på sentrum og å legge en mer helhetlig plan for hva og hvordan. En gjenganger er at de vi møter sier «Jeg er åpen for å se nytt på sentrum, men dessverre er andre sentrumsaktører så negative ...» Men når vi snakker med de andre, hører vi egentlig de si akkurat det samme, og at det er andre igjen som er negative. Med andre ord opplever vi at det i sentrum er flere enkeltspillere som er klare for å bli et lag for sentrumsutvikling.

Faget «strategisk byledelse» påpeker at et sentrum ikke kan styres av én enkelt aktør som kommunen eller én næringsaktør, men må utvikles i samspill. Hver enkelt må koordinere sine investeringer, satsinger og tiltak i dialog med hverandre, og finne veien sammen, litt som den gamle tiki-taka spillestilen i fotball.

I tillegg til å utforske konkrete tiltak og løsninger for sentrum tror vi at en viktig leveranse fra Gnist-prosjektet kan være å hjelpe til med å etablere et sterkere fellesskap og samarbeid mellom Ål kommune, grunneiere, næringsdrivende og kulturaktører i sentrum. Det er nemlig etter Gnist den virkelige jobben med å utvikle sentrum starter!





Del 3: Ål kommune som organisasjon

Under utvikling!

1/978

Ål — Hallingdal
Foto: Ål. Udatert

Strand
Lokalt Byrå

Utvikling på tvers av sektorer er bra for innbyggere og kommuneøkonomien

Med trangere økonomi, tvinges det fram å tenke mer på tvers. Kommuner er tradisjonelt best på å løse oppgavene i spesialiserte og avgrensede avdelinger. Det har fungert bra fordi det er lettere å styre, produsere og måle. Samtidig kan det bli dyrt fordi en løser hvert områdes behov for seg, for eksempel med store formålsbygg og -prosjekter. Man kan lett overse andre muligheter, som å sette eldreomsorg og barnehage sammen, [som Trondheim har gjort](#). Det skaper mer verdi for barnehagebarn og eldre beboere.

Forskning og ny praksis innen samfunnsutvikling peker på at tiden for ren formåls- og sektortenkning er forbi. Det er dyrt å løse hver sektor sine utfordringer for seg, og en kan få mer effekt ut av hver krone ved å se investeringer i lys av flere hensyn og mål.

Om sentrumsutvikling skriver Kommunal- og Distriktsdepartementet i *Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027* at: «Et bredt tilbud av aktiviteter og virksomheter kan gjøre de sentrale delene av kommunen eller bydelen mer attraktive både på dagtid og om kvelden.

Samlokalisering av ulike offentlige og private funksjoner og aktiviteter kan gjøre det mer attraktivt å investere, og dermed bidra til utvikling av gode og stabile lokalsamfunn.»

Gnist innsiktsnotat → Ål kommune som organisasjon

TRONDHEIM 2030
- magasinet om byutvikling

LEVENDE BYOMRÅDESATSINGERLITT SMARTER

SØK

OMRÅDESATSINGER

PÅ LADESLETTA HELSE- OG VELFERDSSENTER ER DET OMSORGSBOLIG OG BARNEHAGE I SAMME BYGG

Publisert desember 9, 2015 | Del denne artikkelen

Klare for oven: Toril Lystad fra aktivitetstilbudet for eldre bistår Åse Kristoffersen og Sanna i bakingen. Stadig flere brett med pepperkaker er klare for steking.
Unni Skoglund

En gruppe eldre sitter rundt et bord og venter. Kjevler og pepperkakedeig ligger fremme. Så kommer små gulkledte skikkelser inn. Litt etter er det smil og prat rundt bordene.

Tekst Unni Skoglund Foto Unni Skoglund

BI

BI BUSINESS REVIEW

Leads

Når styringslogikken hindrer samordning i offentlig sektor

Elisabeth Andvik
Førstemanuensis

Anne Cathrine Holth
Førstemanuensis Universitetet i Innlandet

Samordning er ikke bare en organisatorisk inngang, det er en styringspolitisk grunntanke.

Offentlig sektor er full av gode intensjoner. En av de mest omtalte er samordning. Utfordringer må løses på tvers av fag, forvaltningsnivåer og sektorer. Dette er ikke bare ønskelig, det er nødvendig. For å bruke fellesskapets ressurser klokt og for å gi helhetlige tjenester til innbyggere.

Eksempler på teori og praksis rund å løse de offentlige oppgavene bedre på tvers

Lokalt Byrå

Helse- og kulturkommunen Ål

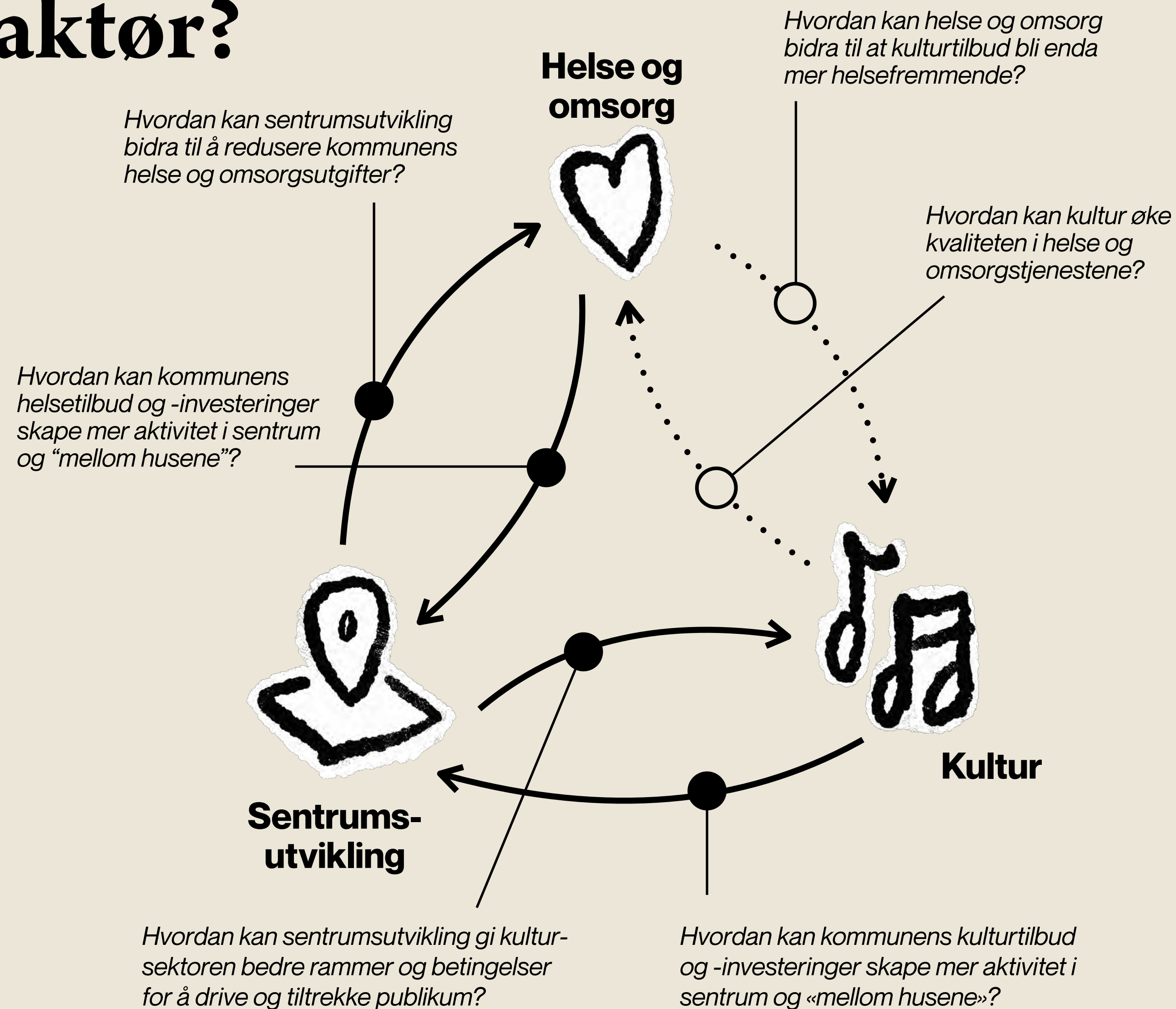
– også som reell sentrumsaktør?

Et levende sentrum med folk, aktivitet, og næring skapes gjennom et samspill av offentlige, private og frivillige investeringer og tjenester. Fra Ål kommunes side har en bygg, tjenester og tilbud på Sundre, spesielt innen helse og kultur, som kan brukes som virkemidler for å skape mer liv i sentrum.

I et arbeidsverksted med kommunestyret luftet politikerne tanker rundt hvordan blant annet utvikling av helsetunet, terapibasseng, dagtilbud for eldre, ungdomsklubben, kulturtilbud og tilrettelegging for sykkel og gange også kan skape positive effekter på aktivitet og bruk av sentrum.

Ål kommune er allerede godt posisjonert til å jobbe som en sentrumsaktør, med kulturhuset og helsetunet tett på Sundre. Men å utvikle sentrum handler om mer enn bare plassering. Det er minst like mye bruken av og aktiviteten i byggene, og hvordan det er koblet på resten av området. Her har Ål kommune, som mange andre norske kommuner, noe å strekke seg etter.

Det handler blant annet om hvordan tjenestene er organisert, flerbruk av lokaler og koordinering av åpningstider og arrangement. Å se dette i sammenheng med sentrumsutvikling kan hjelpe private investeringer på Sundre innen handel og bolig med å lykkes.



Mulige åpningstrekk fra Ål kommune

Ål kommune har flere virkemidler innenfor sin kontroll som kan dra i gang utviklingen av sentrum sammen med næringslivet. Den danske byutviklingsprofessoren Jens Kvorning påpeker at selv om ikke det offentlige kan utvikle et sentrum helt alene, kan kommunale investeringer og satsinger brukes til å motivere og trygge grunneiere, utbyggere og handelsstanden til å bli med på laget og satse sammen.

Innenfor parkering er Ål kommune største arbeidsgiver i sentrum. Ved å gå foran i å forplikte seg til å få sine ansatte til å enten parkere litt lengre unna sentrum eller bytte til sykkel, vil det være lettere å få næringslivet med seg på det samme og få aksept for å bruke de mest attraktive uterommene i sentrum til mer enn parkering.

Når det kommer til å skape flere grunner til å oppsøke og bruke sentrum kan Ål kommune bruke satsinger rettet mot ungdom, familier, aldersvennlig samfunn, kultursektor, folkehelse og klima og miljø. Økt ferdsel og opphold i sentrum vil kunne gi mer besøk hos privat handel og servering, som igjen vil kunne utvikle seg og gi flere grunner til å være i sentrum.

